

DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2019-65-29>
УДК 658:65.012.8

Мельник С.І.

кандидат економічних наук, доцент,
заступник декана факультету №2
(підготовка фахівців
для підрозділів кримінальної поліції),
Львівський державний університет внутрішніх справ

Melnyk Stepan

Lviv State University of Internal Affairs

ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ

THE PROCESS OF MANAGEMENT OF FINANCIAL SECURITY OF THE ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS OF DEVELOPMENT

Охарактеризовано основні підходи до управління фінансовою безпекою підприємства. Системний підхід дає змогу в повному обсязі розкрити саму сутність процесу забезпечення фінансової безпеки підприємства. Виділено ключові переваги в процесі ефективної взаємодії системи управління фінансовою діяльністю і фінансовою безпекою підприємства. Розглянуто ресурсне забезпечення управління фінансовою безпекою підприємства та наголошено на важливості системи інформаційного забезпечення. Виділено важливість взаємодії із зовнішніми суб'єктами фінансової безпеки в процесі захисту фінансових інтересів. У результаті проведеного дослідження було встановлено, що основними критеріями оцінки результативності управління фінансовою безпекою підприємства повинні бути показники фінансової стійкості, стабільності, рівноваги і надійності. Забезпечення фінансової стійкості, стабільності і досягнення фінансової рівноваги та надійності повинні стати ключовими критеріями досягнення високого рівня фінансової безпеки підприємства.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, управління фінансовою безпекою, управління фінансовою діяльністю, фінансова стійкість, фінансова стабільність, фінансова рівновага, фінансова надійність.

Охарактеризованы основные подходы к управлению финансовой безопасностью предприятия. Системный подход позволяет в полном объеме раскрыть саму сущность процесса обеспечения финансовой безопасности предприятия. Выделены ключевые преимущества в процессе эффективного взаимодействия системы управления финансовой деятельностью и финансовой безопасностью предприятия. Рассмотрено ресурсное обеспечение управления финансовой безопасностью предприятия и отмечена важность системы информационного обеспечения. Выделена важность взаимодействия с внешними субъектами финансовой безопасности в процессе защиты финансовых интересов. В результате проведенного исследования было установлено, что основными критериями оценки результативности управления финансовой безопасностью предприятия должны быть показатели финансовой устойчивости, стабильности, равновесия и надежности. Обеспечение финансовой устойчивости, стабильности и достижение финансового равновесия и надежности должны стать ключевыми критериями достижения высокого уровня финансовой безопасности предприятия.

Ключевые слова: финансовая безопасность предприятия, управление финансовой безопасностью, управление финансовой деятельностью, финансовая устойчивость, финансовая стабильность, финансовое равновесие, финансовая надежность.

The domestic economy today is not going through the best of times and requires significant changes that would make it possible to improve operating conditions for all types of enterprises, from large to small. Every day, domestic enterprises are faced with a diverse number of destabilizing factors of the external and internal environment,

which gradually destroy every component of the economic security system. The financial security of the enterprise has long become a separate category with its constituent elements and areas of research. The issues of managing the financial security of the enterprise today is very relevant and requires careful study in conditions where political and economic factors significantly affect its activities. The main approaches to managing the financial security of the enterprise are characterized. The systematic approach allows us to fully reveal the essence of the process of ensuring the financial security of the enterprise. The key advantages in the process of effective interaction of the financial management system and financial security of the enterprise are highlighted. Resource support for managing the financial security of the enterprise is considered and the importance of an information support system is noted. The importance of interaction with external entities of financial security in the process of protecting financial interests is highlighted. As a result of the study, it was found that the main criteria for evaluating the effectiveness of the financial security management of the enterprise should be indicators of financial durability, stability, equilibrium and reliability. Ensuring financial durability, stability and achieving financial equilibrium and reliability should be the key achievement achievement for the leadership of domestic enterprises. The financial security management of an enterprise is part of the overall management system and substantially depends on the effectiveness of financial management. The impact of changes in the external environment requires external entities of financial security to closely interact with internal ones in order to make it possible to protect their own financial interests. In conditions, domestic enterprises essentially require adequate resource support, which will allow them to realize their goals and objectives. But resources alone are not enough, organizational support of the whole process must also be effectively planned and implemented. That is why, in the future, it is necessary to pay attention to improving organizational support and the search for methods to achieve financial durability, financial stability, financial equilibrium, financial reliability, which become the key to the development of the enterprise.

Key words: *financial security of the enterprise, financial security management, financial activity management, financial durability, financial stability, financial equilibrium, financial reliability.*

Постановка проблеми. Вітчизняна економіка нині переживає не найкращі часи і потребує суттєвих змін, які дали би змогу покращити умови функціонування для всіх типів підприємств, починаючи від великих і закінчуючи малими. Кожного дня вітчизняні підприємства зіштовхуються з різною кількістю дестабілізуючих факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, які поступово руйнують кожний складник системи економічної безпеки. Фінансова безпека підприємства вже давно стала окремою категорією зі своїми складовими елементами і напрямками дослідження. Питання управління фінансовою безпекою підприємства нині є дуже актуальним і потребує ретельного дослідження в умовах сьогодення, коли політичні й економічні фактори суттєво впливають на його діяльність.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню дослідження управління фінансовою безпекою підприємства присвячена значна кількість праць провідних учених-економістів: Л. Вдовенко, К. Горячевої, Т. Загорельська, Я. Котляревського, М. Караїм, Ю. Кракоса, Т. Кузенко, Т. Корнієнко, Ю. Лаврової, Х. Мандзіновської, О. Мельникова, В. Прохорової, Н. Пойда-

Носик, О. Силкіна, Р. Разгона, Н. Сабліної, Д. Черненко, А. Штангрета та інших.

Віддаючи належне науковим працям, присвяченим цій проблематиці, дослідження проблематики взаємодії управління фінансовою безпекою і фінансовою діяльністю досі залишається на низькому рівні. Окрім цього, науковці досі не можуть дійти до спільної думки щодо вибору основного підходу до управління фінансовою безпекою підприємства.

Метою статті є дослідження підходів до управління фінансовою безпекою підприємства, характеристика її взаємодії з управлінням фінансовою діяльністю та визначення основних критеріїв оцінки результативності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи фінансову безпеку підприємства, неминуче зіштовхуєшся з питанням вибору підходу щодо його управління. Фактори зовнішнього середовища, які загострили ситуацію на світовому ринку, приводять до підвищення рівня фінансових ризиків, що вимагає пошуку нових підходів до ефективного управління фінансовою безпекою підприємства.

Розвиток безпекознавства в Україні і світі не стоїть на місці. Ще на етапах зародження

управління фінансовою безпекою підприємства найбільшого розвитку набув так званий інформаційний підхід. Причиною такої уваги стала висока зацікавленість у ранніх дослідженнях захистити саме комерційну таємницю та не допустити розголошення фінансово важливої інформації. Нині потреба в інформаційному підході практично відсутня через неохоплення усіх аспектів управління фінансовою безпекою підприємства.

Є підходи, які за змістом дуже подібні, і їх використання можливе одночасно. Наприклад, статистичний і стаціонарні підходи [1, с. 38] до управління фінансовою безпекою підприємства передбачають ефективне використання ресурсів та інструментів фінансового менеджменту, що є подібним за змістом до ресурсного.

Цікавим є програмно-цільовий підхід до управління фінансовою безпекою підприємства, який передбачає [2, с. 87] формулювання проблемної ситуації та на її основі визначення цільової настанови для процесу управління.

Останнім часом набирає популярності й уваги серед науковців [3] синергетичний підхід щодо управління фінансовою безпекою підприємства, який передбачає гарантування можливості стабільного розвитку через здійснення діяльності із захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Але найбільш популярним серед науковців є саме системний підхід до управління фінансовою безпекою підприємства. Ми погоджуємося з тим, що згідно із системним підходом процес управління фінансовою безпекою підприємства розглядають як комплекс взаємозалежних підсистем, які мають на вході ресурси, що дають змогу запустити сам процес забезпечення безпеки, а на виході – мінімізацію та нейтралізацію впливу зовнішніх та внутрішніх загроз. На нашу думку, саме системний підхід дає змогу в повному обсязі розкрити саму сутність процесу забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Управління фінансовою безпекою підприємства здійснює суттєвий вплив на управління кожного складника економічної безпеки.

До прикладу, без захисту й ефективної фінансової діяльності підприємство не спроможне належним чином фінансувати інноваційно-технологічний розвиток. Також ефективне використання фінансових ресурсів тісно взаємодіє з процесом забезпечення ресурсної безпеки на підприємстві.

Окремо слід виділити кадрову безпеку, яка має пряму залежність із фінансовою. Річ у тім, що позитивна результативність фінансової діяльності підприємства сприяє розвитку мотивування та підвищення кваліфікації персоналу. Більшість ризиків і загроз, пов'язаних із персоналом підприємства, відбувається саме через незакриті фінансові питання та низькі показники діяльності, що приводить до зниження мотивації як такої.

Процес управління фінансовою безпекою підприємства здійснює суттєвий вплив на управління економічною безпекою підприємства загалом. Без забезпечення фінансової стійкості, стабільності та досягнення фінансової рівноваги і надійності жодна операція на підприємстві не зможе характеризуватися високим рівнем безпеки. Фінансові інтереси підприємства є дуже чутливими до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, і через це окремо слід говорити про реалізацію управлінських рішень щодо протидії такого роду впливу.

Окремо слід виділити взаємозалежність між управлінням фінансовою безпекою й управлінням фінансовою діяльністю підприємства. Як зазначав В. Сладкевич [4, с. 359], управління фінансовою діяльністю підприємства – це один із ключових елементів усієї системи управління. З цим не можна не погодитись, оскільки своєчасна оцінка фінансового стану, розрахунок основних показників, ефективне використання фінансових ресурсів, детальна оцінка інвестиційних проектів та здійснення фінансового планування суттєво підсилює рівень безпеки за всіма складниками.

Практична діяльність показує, що фінансова політика в централізованому управлінні усім підприємством характеризується всеохоплюючим аспектом. Так чи інакше, роль фінансової політики можна простежити в усій економічній діяльності підприємства,

починаючи від виробництва і закінчуючи науково-технічною діяльністю. Це стосується і забезпечення фінансової безпеки підприємства. Оскільки цей тип політики розробляється на найвищому рівні управління, де визначаються основні джерела фінансових ресурсів і їх розподіл, то від такого розподілу залежить ефективне управління фінансовою безпекою.

Неузгодженість під час здійснення управління фінансовою діяльністю і фінансовою безпекою може запустити ланцюгову реакцію, яка приведе до кризового розвитку. Наприклад, якщо в процесі управління фінансовою діяльністю було прийнято неефективне рішення із забезпечення руху фінансових

ресурсів, то це може призвести до неспроможності досягнути запланованого рівня фінансової безпеки й ефективно протидіяти впливу зовнішніх та внутрішніх загроз. Як результат, проблеми забезпечення фінансової безпеки торкнуться інших складників, і може постраждати ціла система управління економічною безпекою підприємства.

Отже, дуже важливою є співпраця та взаємодія між управлінням фінансовою діяльністю і фінансовою безпекою під час забезпечення високого рівня безпеки на підприємстві. Ми виділили ключові переваги, які отримують обидві системи від ефективної взаємодії в процесі діяльності (рис. 1).

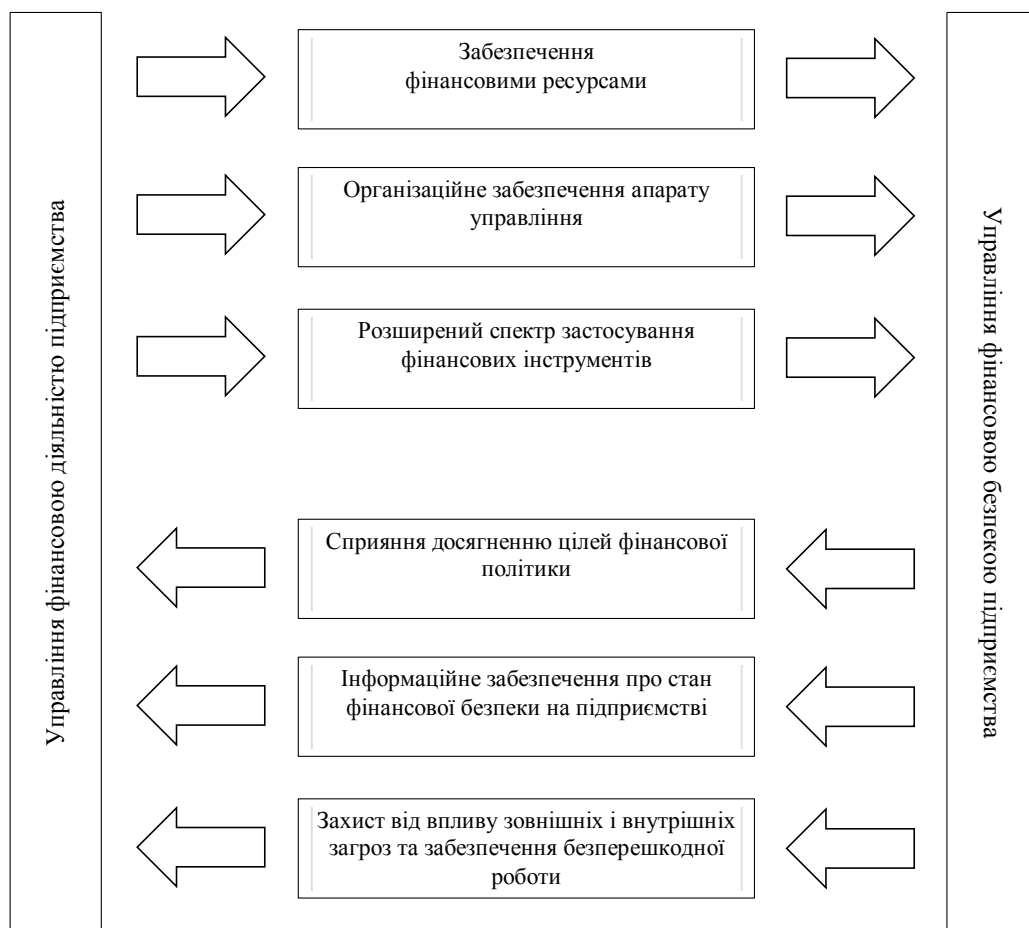

Рис. 1. Ключові переваги в процесі ефективної взаємодії системи управління фінансовою діяльністю і фінансовою безпекою підприємства

Джерело: складено автором

Важливу роль у процесі управління фінансовою безпекою підприємства відіграє взаємодія із зовнішніми суб'єктами, оскільки неможливо реалізувати захист власних фінансових інтересів виключно завдяки внутрішнім суб'єктам. Попри те, що зовнішні суб'єкти фінансової безпеки підприємства можуть здійснювати прямий або непрямий вплив, їхню роль не слід недооцінювати. Лише ефективна взаємодія зовнішніх і внутрішніх суб'єктів фінансової безпеки може привести до ефективного управління фінансовою безпекою і, як результат, захисту фінансових інтересів (рис. 2).

Є загальновідомим фактом, що будь-яке управління вважається неефективним, якщо не приносить бажаних результатів. На нашу думку, результати управління цим видом безпеки на підприємстві можна вважати високими, якщо досягнута фінансова стійкість, стабільність, рівновага і надійність під час здійснення фінансово-господарської діяльності (рис. 3).

Забезпечення фінансової стійкості, стабільності і досягнення фінансової рівноваги

та надійності повинні стати ключовими орієнтирами досягнення для керівництва вітчизняних підприємств.

Висновки. Управління фінансовою безпекою підприємства є частиною загальної системи управління і суттєво залежить від ефективності управління фінансовою діяльністю. Вплив змін у зовнішньому середовищі вимагає від зовнішніх суб'єктів фінансової безпеки тісно взаємодіяти із внутрішніми з метою уможливлення захисту власних фінансових інтересів.

В умовах сьогодення вітчизняні підприємства суттєво потребують належного ресурсного забезпечення, яке дасть змогу реалізувати поставлені перед собою завдання та цілі. Але одних ресурсів не досить, потрібне також ефективно сплановане та реалізоване організаційне забезпечення усього процесу. Саме тому в подальшому необхідно приділити увагу вдосконаленню організаційного забезпечення та пошуку методів досягнення стійкості, стабільності, рівноваги і надійності, які стають запорукою розвитку підприємства.

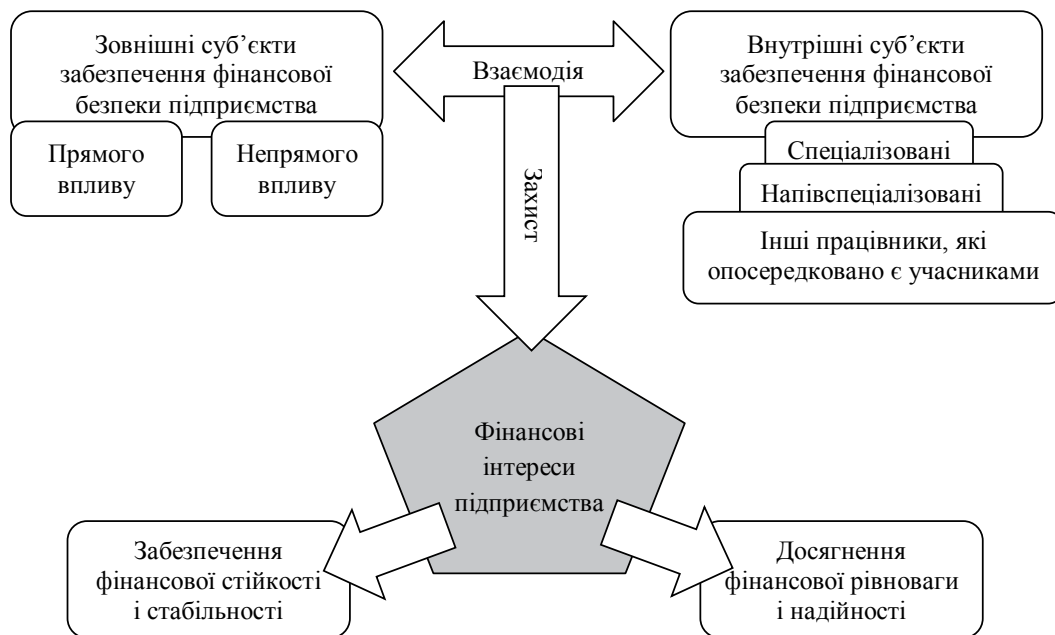

Рис. 2. Процес захисту фінансових інтересів через взаємодію зовнішніх і внутрішніх суб'єктів фінансової безпеки підприємства

Джерело: складено автором

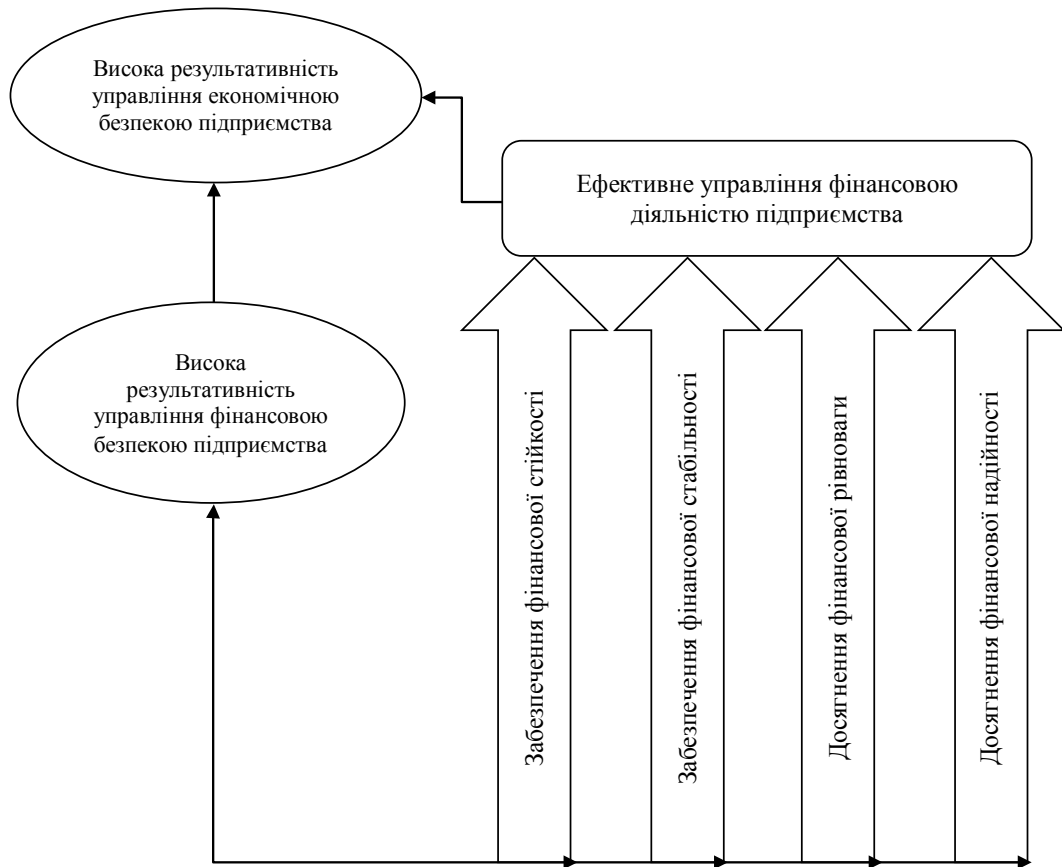

Рис. 3. Критерії оцінки результативності управління фінансовою безпекою підприємства

Джерело: складено автором

Список літератури:

1. Нагірна О. Інформаційна та фінансова безпека компанії, або «рекрутинг чужими руками». Частина I // Практика управління. 2007. № 8. С. 38-40.
2. Кракос Ю.Б., Разгон Р.О. Управління фінансовою безпекою підприємств // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі : Проблеми теорії та практики. 2008. № 1(1). С. 86-97.
3. Колпаков П.А. Концептуальные основы экономической безопасности фирмы: Автореф ... дис. канд. экон. наук: 08.00.01/ Моск.гос.унив-т им. М.В.Ломоносова М.: МГУ, 2007. 24 с.
4. Сладкевич В.П. Стратегічний менеджмент організацій: Підручник. К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. 496 с.

References:

1. Nagirna O. (2007) Informacijna ta finansova bezpeka kompaniyi, abo «rekrutyng chuzhymy rukamy». [Information and financial security of the company, or «recruiting with the wrong hands»] Chastyna I // Praktyka upravlinnya. #8 (In Ukrainian).

2. Krakos Yu.B., Razgon R.O. (2008) Upravlinnya finansovoyu bezpekoyu pidpnyemstv [*Management of financial security of enterprises*] // Ekonomika ta upravlinnya pidpnyemstvamy mashynobudivnoyi galuzi : Problemy teorii ta praktyky. # 1(1). (In Ukrainian).
3. Kolpakov P.A. (2007) Konceptualnye osnovy ekonomycheskoj bezopasnosti firmy [*Conceptual bases of economic security of the firm*]: Avtoref... dy's. kand. ekon. nauk: 08.00.01/ Mosk.gos. uny`v-t y`m. M.V. Lomonosova M.: MGU (In Russian).
4. Sladkevych V.P. (2008) Strategichnyj menedzhment organizacij [*Strategic management of organizations*] : Pidruchnyk. K.: DP «Vydavnychyj dim «Personal» (In Ukrainian).